CZU: 343.7:343(478)(094.4) **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.48**

MODERNIZARE ȘI TENDINȚE ÎN DREPTUL PENAL CONTEMPORAN PRIN PRISMA PREVEDERILOR LIT.A) ALIN.(3) ART.257 COD PENAL AL RM

CIOCHINĂ Snejana,
Universitatea de Studii Europene din Moldova,
doctorandă, Școala Doctorală "Științe Juridice și Relații Internaționale",
Specialitatea Drept penal și execuțional penal
ORCID ID: 0000-0002-4838-642X

PRODAN Svetlana,
Universitatea de Studii Europene din Moldova,
doctor în drept, conferențiar universitar,
ORCID ID: 0009-0009-4176-9485

SUMMARY

In this scientific research, the legal-criminal analysis of the crime provided for in letter a) paragraph (3) art. 257 of the Criminal Code of the Republic of Moldova will be addressed, including the composition of the crime and the qualifying aspects of the crime with regard to to the poor execution of constructions both provided for in the criminal legislation and other normative acts that regulate the execution of constructions, the quality, the control of the executed constructions and other tangential aspects of the field of constructions and the criminal liability of the subjects involved.

***Keywords*:** constructions, crime, composition of the crime, qualification.

În contextul dezvoltării infrastructurii și executării construcțiilor la nivel național, legislația penală prevede incriminarea faptelor legate de darea în folosință a construcțiilor care nu corespund cerințelor de calitate, subliniind importanța respectării standardelor de siguranță și a proceselor de edificare a acestora. În acest sens, ne propunem să analizăm componența infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (3) art. 257 CP RM, în special aspectele și tendințele modernizate de aplicare a acesteia în dreptul penal contemporan, inclusiv noile reglementări implementate în cadrul altor acte normative și necesitatea modernizării cadrului legal penal cu privire la executarea construcțiilor necalitative.

Doctrinarii români, Gorunescu., M., Barbu., I.A. și Nistor., I.A., [1,p.544] indică că pentru realizarea unor construcții de calitate corespunzătoare, sunt obligatorii asigurarea și menținerea, pe întreaga durată de existență a construcțiilor a următoarelor

cerințe: a) rezistența mecanică și stabilitate; b) securitatea la incendiu; c) igiena, sănătatea și mediul înconjurător; d) siguranța și accesibilitate în exploatare; e) protecția împotriva zgomotului; f) economie de energie și izolare termică; g) utilizarea sustenabilă a resurselor naturale. Totodată, autorii fac trimitere la Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții adoptată de Parlamentul României [2], republicată, prin care s-a instituit un sistem al calității în construcții, care să conducă la realizarea și exploatarea unor construcții de calitatea corespunzătoare, în scopul protejării vieții oamenilor, a bunurilor acestora, a societății și a mediului înconjurător.

În acest sens, urmează să reflectăm asupra aspectelor obiectului juridic special al infracțiunii referitoare la executarea necalitativă a construcției, proiectării, verificării, expertizării sau realizării de către persoanele responsabile a unui complex urbanistic ori a unei construcții, sau la executarea modificărilor acestora fără respectarea prevederilor documentelor normative privind siguranța, rezistența și stabilitatea, dacă aceasta a avut drept urmare vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei ori pierderea capacității acesteia de muncă.

Cojocari, R. și Țical, G.C. [3, p.25] consideră că *„obiectul juridic special”* redă natura juridică a infracțiunii și exprimă scopul apărării sociale pe care legiuitorul l-a urmărit prin incriminarea ei. Totodată, autorii Hadîrca, I. și Copețchi, S. [4, p.114] susțin că o importanță deosebită o are determinarea obiectului juridic special în calificarea infracțiunii, mai ales atunci când acesta este unul complex (cum este cazul infracțiunilor complexe).

Doctrinarii moldavi Brînza, S. și Stati, V. [5, p.314] au realizat, în anul 2015, o analiză minuțioasă a infracțiunii, potrivit cărora, **obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 257 CP RM** îl constituie relațiile sociale referitoare la conformitatea dării în folosință a construcțiilor cu cerințele de calitate. În opinia doctrinarilor români, **obiectul juridic specific al infracțiunii** [1, p.551] îl constituie relațiile sociale care urmăresc excluderea periclitării activității în domeniul construcțiilor prin continuarea unor activități desfășurate cu nerespectarea regimului juridic stabilit pentru acest domeniu.

Savantul Stati, V. [6, p.148] consideră că **obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la lit. a), alin. (3), art. 257 CP RM** are un caracter complex: *obiectul juridic principal* îl formează relațiile sociale cu privire la siguranța, rezistența și stabilitatea unui complex urbanistic sau ale unei construcții; *obiectul juridic secundar* îl constituie

relațiile sociale referitoare la sănătatea persoanei, precum și la integritatea, substanța și potențialul de utilizare al construcției, al unor instalații sau utilaje importante etc.

În acest sens, prin siguranța, rezistența și stabilitatea unui complex urbanistic sau ale unei construcții [7] se subînțelege capacitatea acestora de a oferi protecție și durabilitate în timp, conform normelor și reglementărilor tehnice în vigoare, care includ: protecția împotriva factorilor externi, siguranța utilizării elementelor construcției (balustradele, scările, ferestrele, instalațiile electrice etc.), securitatea, rezistența, durabilitatea materialelor utilizate în construcție, rezistența structurală, fundațiile construcției sau ale complexului urbanistic (echilibrul static și dinamic). De asemenea, facem trimitere la Codul practic în construcții CP E.03.05:2018 [8], care prevede regulamentele și normele referitoare la fiabilitatea, siguranța și protecția clădirilor și construcțiilor, inclusiv siguranța la incendii etc. Substanța și potențialul de utilizare ale construcției sau ale unor instalații și utilaje importante se referă la capacitatea unei clădiri sau a unei instalații de a îndeplini funcțiile pentru care a fost proiectată, ținând cont de durabilitatea, rezistența și conformitatea acesteia cu normele și reglementările în vigoare. În Republica Moldova, normele de verificare a calității și recepția lucrărilor de construcții și instalații joacă un rol crucial în determinarea acestui potențial, asigurând că toate componentele sunt conforme cu cerințele tehnice și de siguranță.

Obiectul material al infracțiunii prevăzute la lit.a), alin.(3) art.257 CP RM are un caracter complex: obiectul material principal îl reprezintă complexul urbanistic sau construcția; obiectul material secundar îl constituie corpul persoanei.

În literatura de specialitate [9, p. 556], doctrinarii români consideră că obiectul material, în cazul infracțiunii, este reprezentat de construcțiile și instalațiile aferente acestora, indiferent de forma de proprietate sau destinație, precum și de lucrările de transformare, consolidare și reparații ale acestora. În contextul proiectării, verificării și expertizării proiectelor, obiectul material este constituit din lucrarea efectiv întocmită. De asemenea, în cazul în care se aduce atingere vieții, integrității corporale sau sănătății persoanei, obiectul material poate fi și corpul persoanei.

La fel, sunt definite aspectele de proiectare, verificare ,expertizare, realizarea unei construcții ori modificări potrivit cărora: Prin ***proiectare*** [9,p.556] se înțelege realizarea unei lucrări tehnice care cuprinde calculi, desene, instrucțiuni necesare realizării unei construcții. În acest sens, pentru ca fapta să constituie infracțiune, se

impune proiectarea realizată cu încălcarea dispozițiilor legale, cu referire la proiectare, rezistență și exploatarea unor construcții de calitate corespunzătoare. Prin ***verificare*** se înțelege controlul efectuat asupra unui proiect sau unei construcții pentru a stabili dacă acesta îndeplinește condițiile tehnice de stabilitate și rezistență prevăzute de lege.

În contextul infracțiunii analizate, expertizarea [9, p.557] presupune o cercetare cu caracter tehnic a unui proiect sau a unei construcții, concretizată într-un raport de expertiză. Aceasta poate consta fie în cercetarea unor proiecte de execuție a unei construcții, caz în care expertul trebuie să stabilească dacă proiectul corespunde reglementărilor tehnice privind rezistența și stabilitatea construcției ce urmează a fi executată în baza proiectului, fie în cercetarea unei construcții existente, aflată deja în exploatare, în vederea stabilirii soluțiilor tehnice pentru o intervenție

Cu referire la obiectul material secundar al infracțiunii prevăzute la lit. a), alin. (3), art. 257 CP RM, vom aborda aspectele generale legale pentru elucidarea unei noțiuni prevăzute de legislația penală. Potrivit alin. (1), art. 2 CP RM, legea penală apără, împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituțională, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept. În opinia doctrinarului Gladici, G. [10, p.73], corpul persoanei reprezintă „expresia corporală a vieții sau sănătății persoanei, ansamblul de funcții și procese organice care asigură individului prezența biologică și care, odată distruse, suprimă calitatea de ființă vie și sănătoasă a persoanei.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la lit. a), alin. (3), art. 257 CP RM are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă alcătuită din: a) acțiunea executată în raport cu un complex urbanistic sau cu o construcție, constând în proiectare, verificare, expertizare, realizare sau în executarea de modificări și b) inacțiunea de nerespectare a prevederilor documentelor normative privind siguranța, rezistența și stabilitatea; 2) urmările prejudiciabile, și anume: a) vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, ori b) pierderea capacității de muncă; 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Infracțiunea specifică la lit.a), alin.(3) art.257 CP RM este infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii vătămării grave a integrității

corporale sau a sănătății ori al pierderii capacității de muncă.

În opinia autorilor Botnaru, S., Grama, M., și Grosu, V. [11, p.272], „în cazul infracțiunilor cu componența materială – a căror latură obiectivă include, în mod obligatoriu, ca rezultat, o vătămare materială – consumarea are loc în momentul producerii acestei urmări". Totodată, autorii consideră că urmarea prejudiciabilă cerută de lege pentru existența infracțiunii se produce imediat după încheierea actelor de executare; alteori, ea poate surveni după trecerea unui interval de timp, mai scurt sau mai lung, ceea ce înseamnă că și momentul consumării infracțiunii poate varia în raport cu aceste situații.

Victima infracțiunii prevăzute la lit.a), alin.(3) art.257 CP RM este: 1) investitorul complexului urbanistic ori al construcției care fie au fost proiectate, verificate, expertizate sau realizate de către făptuitor, fie au fost supuse modificărilor de către făptuitor fără respectarea prevederilor documentelor normative privind siguranța, rezistența și stabilitatea; 2) persoana care a suportat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori pierderea capacității de muncă. În acest sens, în conformitatea cu legislația care reglementează sectorul construcțiilor precum Legea nr.163 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții [12], potrivit acesteia ***investitorul*** este persoana fizică sau juridică ce finanțează, lucrările de construcție și care poate fi titularul autorizației de construcție sau beneficiar al construcției. În cazul legislației române, și anume Legea nr.50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție [2], ***investitorul*** este definit drept persoana fizică sau juridică ce asigură finanțarea realizării unei construcții, fiind titularul unui drept real asupra terenului sau construcției existente, fie beneficiar al investiției respective.

În opinia autorului Gladici, G. [10,p.73], noțiunea de victimă, în componențele acelor infracțiuni prin care este prejudiciată persoana, exprimă mai exact încadrarea calitativă a acesteia ca un conflict social special, adică ca victimă a infractorului în infracțiunea respectivă. Potrivit analizei juridico-penale a infracțiunii supuse, victima este, de asemenea, persoana fizică care a suportat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, ori pierderea capacității de muncă.

Latura subiectivă al infracțiunii prevăzute la alin.(3) lit.a) art.257 CP RM se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. Motivul infracțiunii în cauză constă, în cele mai frecvente cazuri, în superficialitatea manifestată în raport cu îndeplinirea obligațiilor asumate.

Nistoreanu, G și Boroi, A consideră că forma de vinovăție cu care se săvârșește infracțiunea este intenția directă sau indirectă [9, p.558]. Inclusiv, în opinia acestora nu se cere realizarea conținutului infracțiunii existent vreunui scop, acestea vor fi luat în considerație la individualizarea pedepsei. În acest sens, Codul Nr. 434 din 28.12.2023 Urbanismului și Construcțiilor RM [7], reglementează responsabilitățile și obligațiile asumate de către proiectanți, diriginte de șantier, executanților, experții tehnici atestați, potrivit prezentului sunt specificate anumite prevederi care implimentează obligațiile asumate de către subiecți.

Subiectul infracțiunii prevăzute la lit.a) alin.(3) art.257CP RM, și anume subiectul executării necalitative a construcțiilor poate fi: persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani; persoana juridică (cu excepția autorităților publice). **Persoana fizică** trebuie să aibă una din următoarele calități speciale: proiectant; verificator de proiecte; expert tehnic atestat; conducător al organizației de construcție; conducător (diriginte) de șantier.

Proiectant este persoana fizică sau juridică care răspunde de îndeplinirea următoarelor obligații principale privind calitatea construcțiilor, [12] precum: a) efectuarea lucrărilor de proiectare numai pe baza autorizației obținute pentru fiecare obiect separat; b) precizarea, prin proiect, a categoriei de importanță a construcției; c) asigurarea, prin proiecte și detalii de execuție, a nivelului de calitate corespunzător exigențelor esențiale, cu respectarea documentelor normative și a clauzelor contractuale; d) soluționarea neconformităților şi neconcordanțelor semnalate de către verificatorii de proiecte atestați. etc.

Aceste prevederi sunt expres prevăzute în Legea nr.721, la fel fiind reglementate și de legislația specifică domeniului construcțiilor al României în Legea nr.10 privind calitatea în construcții, [2] ce prevede calitatea specială a subiecților, obligațiile, responsabilitatea și răspunderea acestora în îndeplinirea sau neîndeplinirea obligațiilor ce le revin, la fel fiind și reglementate în Regulamentul de verificare și expertizare tehnica de calitate a proiectelor, a execuției lucrărilor și a construcțiilor al României.

Verificatorul de proiecte este persoană fizică, specialist atestat în verificarea proiectelor, în conformitate cu cerințele și specialitatea atestată, [13] ce are obligația de a verifica date cu privire la condițiile specifice de amplasament și condiții de exploatare tehnologică, modul de respectare a reglementărilor tehnice în vigoare, în

conformitatea cu cerințele prevăzute de lege, în funcție de categoria de importanță a construcției, pe toată durata de viață a construcției, inclusiv în faza de postutilizare.

Expertul tehnic atestat este persoană fizică, specialist atestat, care activează în baza reglementărilor legale sau organism cu contribuții de control al statului în domeniul calității construcțiilor, care determină în orice stadiu, starea tehnică a construcției pentru evaluarea capacității ei de satisfacere a cerințelor conform legii și rezolvarea litigiilor privind calitatea tehnică a unor proiecte sau a execuției unor lucrări de construcții [13].

Mai mult, noul Cod al Urbanismului și Construcțiilor al Republicii Moldova adoptat în anul 2023, [7] reglementează obligațiile și responsabilitățile subiecților speciali al infracțiunii prevăzute la art.257 CP RM, printre care: Obligațiile și responsabilitățile proiectantului sunt stipulate la art.123-art.261.ș.a.; Obligațiile și responsabilitățile executaților lucrărilor de construcție sunt stipulate la art. 179, art.178, art.262; Obligațiile și responsabilitățile dirigintelui de șantier sunt stipulate la art. 181-185; Obligațiile și responsabilitățile experților tehnici atestați sunt stipulate la art. 188 - art.191.ș.a. prevederi care sunt reglementate de prezentul cod.

În această ordine de idei, analizând opiniile doctrinarilor atât moldavi cât și din alte state, ajungem la concluzia că sectorul construcțiilor are o importanță primordială în vederea realizării unor construcții de calitate în conformitate cu normele, directivele și reglementările legale specifice sectorului. În deosebi, prevederile art.257 CP RM joacă un rol crucial în protecția siguranței publice și a patrimoniului prin sancționarea subiecților implicați care nu respectă prevederile legale, standardele și obligațiile impuse în acest sens. Inclusiv, actualele prevederi legislative necesită o abordare și sancționare mai riguroasă, prin adoptarea continuă la noile standarde în construcții și noile tehnici de realizare și executare a construcțiilor și complexelor urbanistice. Potrivit situației actuale în sectorul construcțiilor, este recomandat de a înăspri legislația penală cu privire la executarea construcțiilor necalitative, prin înăsprirea și clarificarea pedepselor aplicate persoanelor fizice și persoanelor juridice responsabile pentru executarea construcțiilor necalitative, având ca scop descurajarea acestora în comiterea infracțiunii prevăzute la art.257 CP RM și prevenirea comiterii acestor fapte.

La fel, este important ca legea să includă măsuri obligatorii de remediere a construcțiilor necalitativ executate, față de executanți, subiecții implicați în procesul

de executare a construcțiilor, chiar și după constatarea infracțiunii prevăzute de legislația penală.

Mai mult, în vederea prevenirii executării lucrărilor de construcții necalitative, se recomandă intensificarea controalelor preventive în fazele inițiale de executare a construcțiilor, cu implicarea activă a autorităților și a inspecției pentru supravegherea tehnică a construcțiilor. Nu în ultimul rând, ar contribui esențial implementarea unor standarde mai stricte cu privire la certificarea și documentarea calității construcțiilor, care ar preveni execuțiile necalitative începând de la faza de proiectare și execuție a acestora.

BIBLIOGRAFIE:

1. GORUNESCU, M., BARBU, A.I., VÎRJAN, B., Dreptul penal al afacerilor, Ediția a-8-a, Editura: C.H.Beck, Bucureşti,2023, ISBN 978-606-18-1338-4, p.544.
2. Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții. În vigoare din 24.01.1995, Publicată în Monitorul Oficial al României, forma aplicabilă de la 30.09.2016, republicată ultimul amendament în 11.01.2022.
3. COJOCARU, R., ȚICAL, G., Marius., Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor. În: Revista ” Legea și Viața” Publicație științifico-practică, iulie-august 2022 p.25.
4. HADÎRCA, I., COPEȚCHI, S., Calificarea infracțiunilor. Note de curs. Tipografia Centrală , Chișinău,2015, ISBN 978-9975-53-547-2, p.114.
5. BRÎNZA, S., STATI, V., Tratat de drept penal. Partea specială. Vol.II. Chișinău: Tipografia Centrală,2015, p.314.
6. STATI, V., Infracțiuni legate de executarea construcțiilor și exploatarea fondului de locuințe (art.257 și art.258 CP RM); Clarificarea unor concepte. În: Revista Studia Universitatis Maldavie, nr.8(78), Chisinau, 2014, p.148, ISSN 1814-3199.
7. Codul Urbanismului și Construcțiilor al Republicii Moldova nr.434 din 28.12.2023 Publicat în: în Monitorul Oficial Nr. 41-44 art. 61 la 30.01.2024.
8. Codul practic în construcții CP E.03.05:2018, Aprobat de: Ministerul Economiei și Infrastrucurii, Republica Moldova Tipografia; ICȘC ”INTERCOM”Î.S. Chișinău, 2018.
9. BOROI, A., NISTOREANU, G., Drept penal. Partea speială. Ediția-a-3-a, Editura All Beck, București,2005. ISBN 973-655-652-2. p.556.
10. GLADICI, G., Obiectul material al infracțiunii și victima infracțiunii. In: Reabilitarea victimelor infracțiunii, 22 octombrie 2021, Chișinău. Balti, Republic of Moldova: Tip. Indigou Color, 2022, Ediția 6, pp. 70-76. ISBN 978-9975-159-02-9. p.73.

11. BOTNARU, S., GRAMA, M., GROSU, V., ȘAVGA, A., Drept penal. Partea Generală. Vol.I, Publicat: Cartier, Chișinău, 2005. ISBN 9976-79-329-0, p.272.

12. Legea nr.721 din 02.02.1996 privind calitatea în construcții, Publicat la 25.04.1996 în Monitorul Oficial nr. 25 art. 259.

13. Hotărârea Guvernului nr.925/1995 pentru aprobarea Regulamentului de verificare si expertizare tehnica de calitate a proiectelor, a execuției lucrărilor și a construcțiilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 286/11.12.1995.